Nationella utvärderingar av lärresultat i den grundläggande utbildningen – VAD, HUR, VARFÖR?

Innehåll

Vad är nationella utvärderingar av lärresultat? 3

Vad är syftet med de nationella utvärderingarna av lärresultat? 4

Till vad används utvärderingsresultaten? 5

Vilken information får skolan av en utvärdering? 6

Hur brukar skolor och utbildningsanordnare utnyttja utvärderingsresultaten? 7

Hur framskrider utvärderingsprocessen? 8

Hurdana uppgifter används i utvärderingarna? 10

Hur genomförs en utvärdering i skolan? 11

Varför är det också viktigt att besvara bakgrundsenkäterna? 12

Vad är NCU? 13

Vad är nationella utvärderingar av lärresultat?

Genom nationella utvärderingar av lärresultat utreder vi hur målen i grunderna för läroplanen (LP 2014) för den grundläggande utbildningen uppnås i olika läroämnen. Eleverna i skolan genomför en serie uppgifter som har konstruerats vid NCU. Uppgifterna mäter kunnande på olika nivåer enligt läroämnenas innehållsområden i läroplansgrunderna. På så sätt får man fram information i synnerhet för att utveckla undervisningen på de områden där resultaten är relativt sett svagast. Eleverna genomför utvärderingen på dator.

De skolor som deltar i utvärderingen väljs slumpmässigt men ändå systematiskt. I en utvärdering deltar i allmänhet 5–10 procent av eleverna i årskursen i fråga från olika delar av Finland. Det svenskspråkiga samplet brukar vara större procentuellt sett. Sampelbaserad utvärdering garanterar att skolorna i vårt land inte kan rangordnas utifrån resultaten.

Utvärderingar av lärresultaten ger information om hur jämlikt vårt utbildningssystem är till exempel beträffande kön och bostadsort. Genom utvärderingarna utreder vi bland annat om det finns samband mellan elevernas kunskaper och deras språkliga bakgrund, skolans storlek, behovet av stöd för lärande och vårdnadshavarnas utbildningsbakgrund. För att vi ska få information om hur elevernas kunskaper utvecklas genomför vi longitudinella utvärderingar där samma elevers kunskaper följs upp under flera årskurser.

De kommande utvärderingarna av lärresultat framgår i den nationella planen för utbildningsutvärderingar. Den uppdateras vart fjärde år. Av planen framgår vilka olika läroämnen som står i tur och när utvärderingarna är aktuella.

De internationella PISA-undersökningarna grundar sig inte på mål och innehåll i våra läroplansgrunder.

Vad är syftet med de nationella utvärderingarna av lärresultat?

I Finland har utvärderingarna av utbildningen sina rötter i skolinspektionsverksamheten och i internationella skolprov. Skolornas inspektionsverksamhet genomfördes som extern utvärdering av utbildningen. Inspektionssystemet slopades på 1990-talet. Vårt nuvarande utbildningssystem grundar sig på styrning, autonomi och förtroende. Numera följs utbildningens resultat och förverkligandet av jämlikhet och likvärdighet till exempel upp genom NCU:s sampelbaserade utvärderingar av lärresultat.

Även undervisnings- och kulturministeriet, Utbildningsstyrelsen och lärarutbildningsinstitutionerna behöver information om hur målen i läroplansgrunderna uppnås, i vilken riktning kunskaperna utvecklas i Finland och vilket slags kompetenser lärarna behöver i sitt jobb.

En enskild utvärdering av lärresultat är oftast en summativ utvärdering: utvärderingen kartlägger elevernas uppnådda kunskaper vid en viss tidpunkt. I allmänhet utvärderas elevernas kunskaper i slutet av årskurs 9 i slutskedet av den grundläggande utbildningen. Utvärderingar av lärresultat genomförs också i tidigare övergångsskeden i läroplansgrunderna, till exempel i slutet av årskurs 6, strax inför årskurs 7.

På nationell nivå fungerar utvärderingarna av lärresultat också som ett slags formativ utvärdering: återkommande utvärderingar i samma årskurs berättar om hur kunskaperna förändrats. Resultaten visar vad det lönar sig att fästa uppmärksamhet vid i undervisningen, läroplansarbetet och i de utbildningspolitiska besluten. Formativt sett bidrar utvärderingarna till att stödja, motivera och främja lärandet samt styra undervisningen i enlighet med målen.

Till vad används utvärderingsresultaten?

Med utvärderingarna av lärresultat producerar vi mångsidig information om elevernas kunskaper i olika årskurser, deras kunskapsutveckling och hur väl målen i läroplansgrunderna uppnås. Resultaten kan utnyttjas på olika sätt för att utveckla utbildningen och undervisningen, både nationellt och lokalt:

Undervisnings- och handledningspersonalen
Skolans resultatrapport visar elevernas kunskapsnivå i förhållande till målen i läroplanen. Rapporten visar vilka innehållsområden som avviker från det nationella genomsnittet, så att de kan fokusera på innehåll och mål där brister upptäckts.

Rektorer och andra inom ledningen vid läroanstalterna eller inom småbarnspedagogiken
Utvärderingen producerar nationell jämförelseinformation för skolorna om elevernas kunskaper. I resultaten kan rektorn se vad skolan har lyckats särskilt bra med och var det behövs mer resurser och stöd.

Beslutsfattare i kommuner och regioner (t.ex. bildningschefer, undervisningschefer)
Den information som utvärderingen ger kan användas i planeringen av undervisningen, och i resursfördelningen och beslutsfattandet.

Ministerier, Utbildningsstyrelsen, riksdagen, universitet, lärarutbildare m.m.
Utvärderingsinformationen utnyttjas nationellt i planering och styrning inom utbildningssektorn samt för resursfördelning och beslut. Dessutom används informationen för läroplansgrunder och internationella jämförelser.

Övriga målgrupper
Utvärderingsinformationen används också inom lärarfortbildning och för att utveckla läro- och stödmaterial för undervisningen.

Vilken information får skolan av en utvärdering?

Läraren får de preliminära poängen för sina egna elever strax efter utvärderingen, och i ett senare skede får skolan information om elevernas kunnande jämfört med den nationella nivån. Vi producerar också annan information och annat material som skolorna kan utnyttja till exempel för att utveckla undervisningen.

Elevernas poäng
Skolan får sina egna elevers preliminära poäng när alla svar poängsatts.

Skolrespons
Skolan får en detaljerad resultatrapport där elevernas resultat i utvärderingens olika innehållsområden presenteras i förhållande till den nationella resultatnivån.

Nationell rapport
Skolan får också en omfattande rapport med de centrala nationella utvärderingsresultaten. Nationella och lokala utvecklingsrekommendationer är en viktig del av rapporteringen.

Sammanfattningar, presentationer, infografer m.m.
Efter en utvärdering tar vi också fram annat material som stöd för behandlingen av resultaten och utvecklingen av undervisningen.

Offentliggörande
Resultaten av utvärderingen offentliggörs i allmänhet på ett större webbinarium. Skolornas personal och andra intresserade är välkomna att höra om och diskutera resultaten.

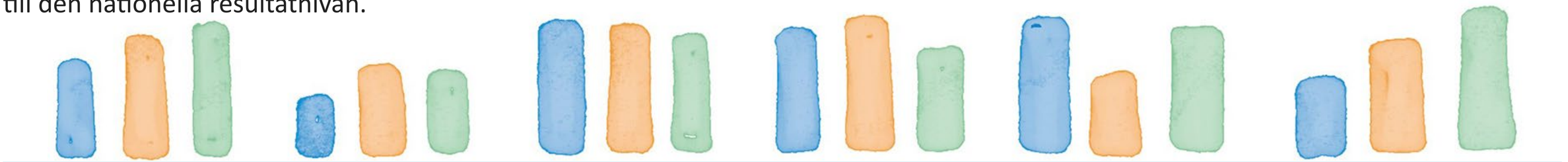

Hur brukar skolor och utbildningsanordnare utnyttja utvärderingsresultaten?

Skolrapporten är till nytta bland annat när vi funderar på hur våra tilläggsresurser ska riktas till undervisningen i modersmål och matematik.

– Bildningssektorn i kommunen

Hos en del elever hade vi inte lagt märke till brister i kunskaperna och färdigheterna före NCU:s utvärdering och rapport.

– Lärare

Tillsammans med eleverna har vi gått igenom hur deras kunskaper förhåller sig till andras i samma ålder.

– Lärare

Vi har haft funderingar kring vilken nivå eleverna i vår skola ligger på jämfört med andra elever i samma ålder. Av skolresponsen framgår inom vilka delområden elever har flest svårigheter. Där behöver vi sätta in mer handledning i fortsättningen.

– Rektor

De elever som hade svårigheter identifierades genom NCU:s utvärdering. Det var lätt att visa föräldrarna när testet kom från annat håll och bedömdes någon annanstans än i den egna skolan. Det var intressant att se hur den egna skolan placerar sig på riksnivå.

– Lärare

Vi gick igenom resultaten med hela skolans lärarkår. Vi fick bevis på att specialarrangemangen för undervisningen på ifrågavarande klassnivå har burit frukt.

– Rektor

Hur framskrider utvärderingsprocessen?

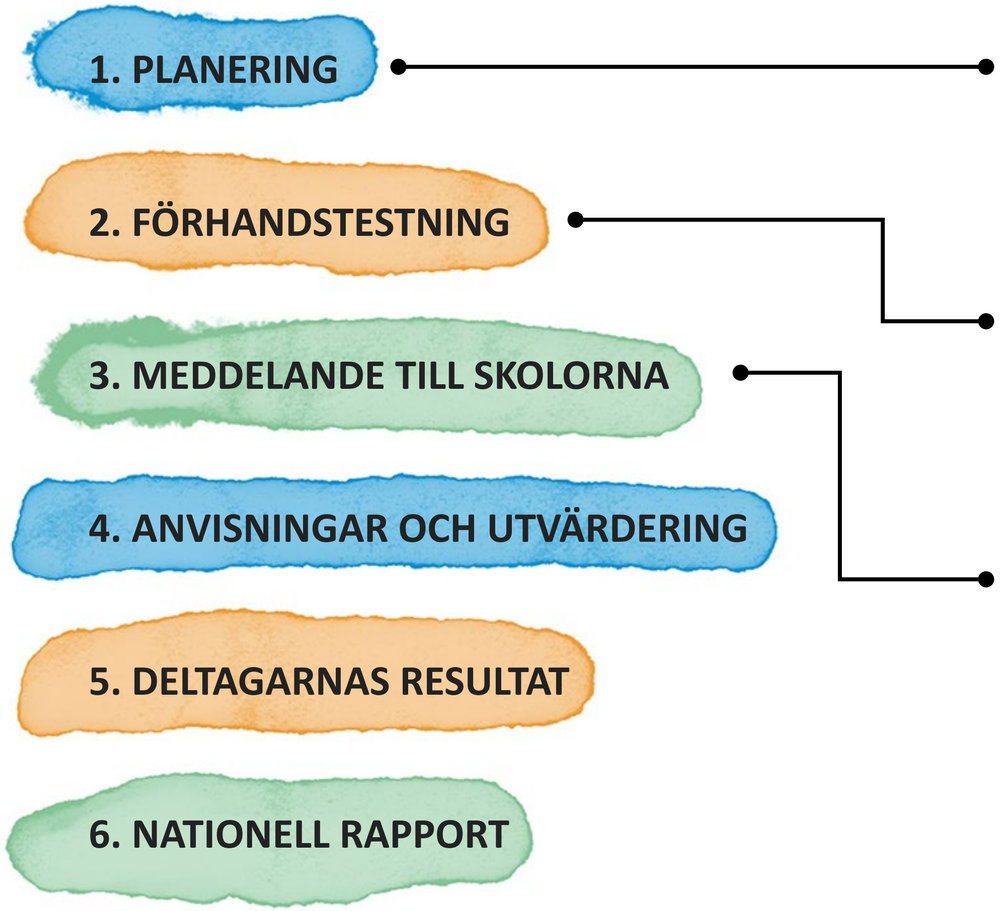

Planeringen av utvärderingen inleds cirka **ett och ett halvt år före utvärderingen**. Vi sammankallar en grupp erfarna lärare och ämnesexperter för att utarbeta en mängd uppgifter på olika kunskapsnivåer utifrån mål och innehåll i läroplanen.

Ungefär **ett år före** den egentliga utvärderingen testar vi uppgifterna hos elever i den årskurs som kommer att delta i utvärderingen. De uppgifter som fungerar bäst väljs ut för den egentliga utvärderingen.

Vi informerar de skolor och utbildningsanordnare som valts ut till samplet om den kommande utvärderingen cirka **ett halvår före** utvärderingen. Utbildningsanordnaren kan samtidigt också beställa en motsvarande, men avgiftsbelagd utvärdering av lärresultat för alla sina skolor.

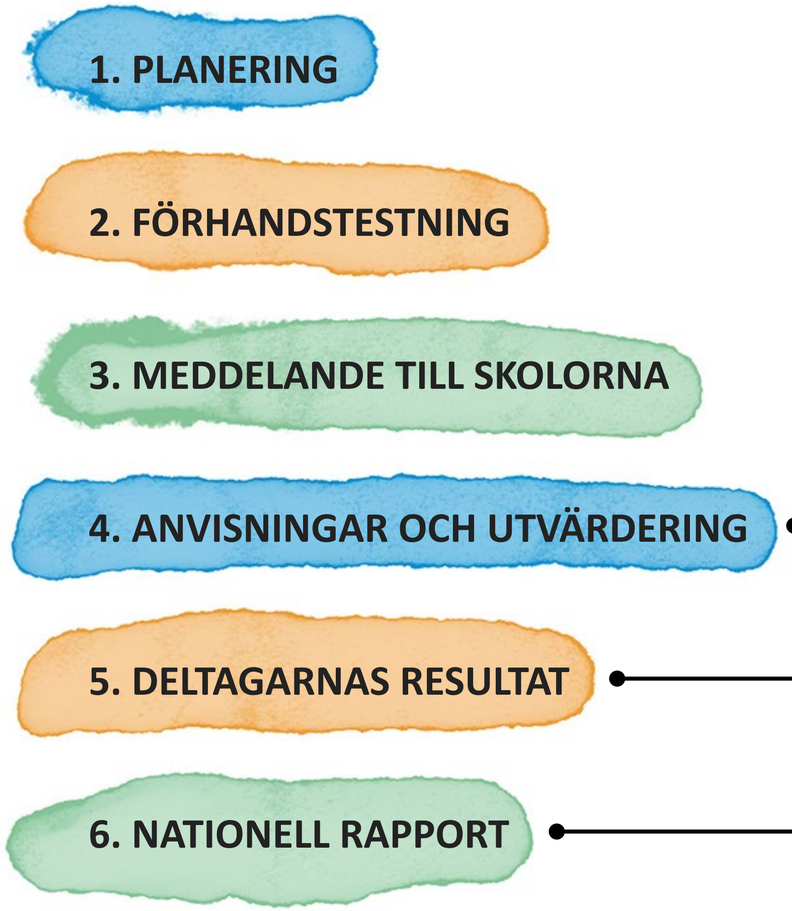

Vi skickar noggranna anvisningar ungefär **en månad före** utvärderingen. Eleverna utför uppgifterna på datorer under skoldagen under de dagar som reserverats för utvärderingen. Elever, lärare och rektorer fyller också i bakgrundsenkäter. Lärarnas hjälp och sakkunskap behövs för att poängsätta skolans andel av tusentals öppna svar.

Lärarna får sina elevers preliminära poäng strax efter utvärderingen. Vi granskar och analyserar materialet och skickar en tid efter utvärderingen respons till skolorna och utbildningsanordnarna i form av en rapport där resultaten jämförs med den nationella kunskapsnivån.

Vi sammanställer en nationell rapport om resultaten. NCU informerar först undervisnings- och kulturministeriet om de nationella resultaten. Därefter berättar vi för allmänheten och medierna om resultaten på ett webbinarium och ofta också på andra evenemang.

Hurdana uppgifter används i utvärderingarna?

Uppgifterna som utarbetats för utvärderingen grundar sig på de mål som fastställts i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen. I uppgiftskonstruktionen deltar lärare och experter i läroämnet och lärokursen i fråga från skolor och universitet. Ett stort antal uppgiftsförslag utarbetas och testas bland elever i den aktuella åldersgruppen. De bästa och mest fungerande uppgifterna väljs till den egentliga utvärderingen. I uppgiftsserierna används också uppgifter från tidigare utvärderingar som så kallade ankaruppgifter. Med hjälp av dem kan resultaten från olika utvärderingstillfällen jämföras sinsemellan.

Uppgifterna har olika svårighetsgrader för att noggrant kunna fånga upp skillnader i elevernas kunskaper. En del av uppgifterna är avsiktligt lätta och en del mycket svåra med tanke på eleverna i en viss årskurs. Genom uppgifter på olika nivåer får NCU fram elevernas kunskapsspektrum och det blir möjligt att se vad elever med olika färdigheter kan och inte kan. Alla elever förväntas inte kunna alla uppgifter i uppgiftsserien.

De flesta uppgifterna är flervalsuppgifter. Det finns också öppna frågor där eleven själv skriver svaren. Dessa uppgifter behövs för att informationen om elevens kunskaper ska vara heltäckande och mångsidig.

Tusentals elever deltar i de nationella utvärderingarna av lärresultat, så det kan finnas hundratusentals svar på de öppna frågorna. Därför behövs ofta lärarnas hjälp för att poängsätta svaren. Skolorna ska reservera arbetstid åt lärarna för poängsättning av öppna svar.

Hur genomförs en utvärdering i skolan?

Om skolan har valts till samplet för utvärdering av lärresultaten meddelar vi skolans rektor om den kommande utvärderingen cirka ett halvår före utvärderingsdagarna. Rektorn har i uppgift att förmedla information om utvärderingen till de lärare som utvärderingen berör.

Utvärderingens skeden

Eleverna gör uppgiftsserien under 1–2 lektioner enligt den givna tidtabellen i det digitala utvärderingssystemet som kallas Joda. Eleverna loggar in i Joda med sina egna MPASSid-koder. I en del utvärderingar används också andra digitala plattformar. Utvärderingssituationen påminner om en vanlig provsituation.

Tanken är att eleven ska försöka visa sitt bästa kunnande utan lärarens hjälp och handledning.

Eleverna i de högsta årskurserna utför ofta uppgifterna samtidigt under en viss dag så att uppgifternas innehåll inte sprids från en klass till en annan eller från en skola till en annan. För de minsta eleverna erbjuds i allmänhet mer flexibilitet i tidtabellen.

Vi skickar noggranna anvisningar för genomförandet av utvärderingen till skolorna cirka en månad före utvärderingen. Det lönar sig att reservera tillräckligt med tid för att bekanta sig med anvisningarna före utvärderingen.

Utbildningsanordnaren kan beställa utvärderingar av lärresultat som avgiftsbelagd tjänst även till skolor som inte hör till det nationella samplet.

Varför är det också viktigt att besvara bakgrundsenkäterna?

I samband med en utvärdering av lärresultat besvarar eleverna, lärarna och rektorerna en bakgrundsenkät. Med elevenkäten samlar NCU in information om till exempel elevens hembakgrund, studieplaner, hobbyer och attityder till läroämnet och skolgången. I den nationella rapporten berättar vi vilka bakgrundsfaktorer som är kopplade till elevernas kunnande.

Med lärarenkäten samlar vi in information om till exempel lärarens utbildning, behörighet och erfarenhet, läromedel, undervisningsmetoder, bedömningspraxis och gruppering av eleverna. Med rektorsenkäten samlar vi in information om till exempel skolans storlek, elevantalet och atmosfären i skolan och undersöker eventuella samband med elevernas resultat.

På basis av bakgrundsuppgifterna går det delvis att förklara kunskapsskillnader mellan eleverna och hitta faktorer som främjar och hämmar en önskad kunskapsutveckling. Dessa faktorer kan beaktas i planeringen av undervisningen och resursfördelningen både på lokal och nationell nivå.
Lärarenkäterna ger information om till exempel vad som är aktuellt i undervisningen i ett visst läroämne. Skolorna får nyttig jämförelseinformation till exempel om hur undervisningen ordnas på andra håll i Finland, hur stora undervisningsgrupper det finns i Finland och vilka undervisningsmetoder som används.

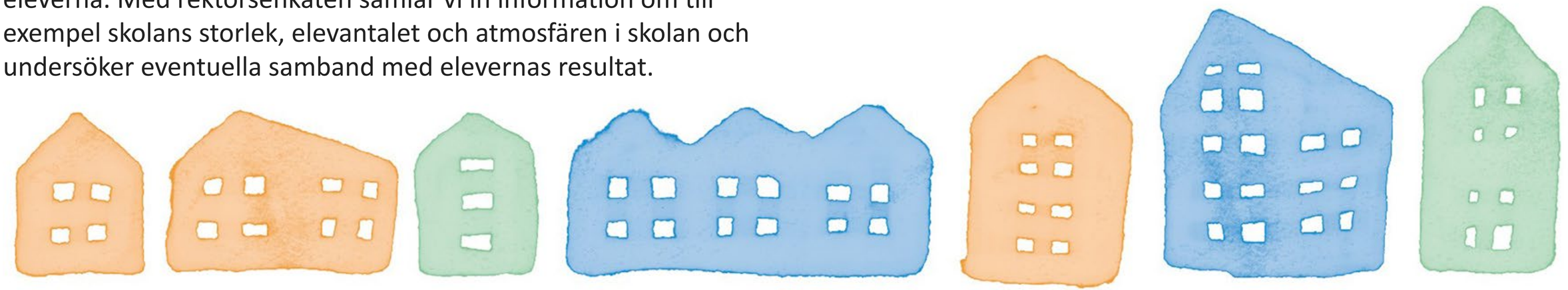

Vad är NCU?

Nationella centret för utbildningsutvärdering, NCU, är en statlig myndighet. På NCU arbetar experter på utbildning, undervisning och utvärdering. Genom olika utvärderingar tar NCU fram information om alla utbildningssektorer och -stadier.

Vi producerar information för det utbildningspolitiska beslutsfattandet och utvecklingen av utbildningen och småbarnspedagogiken. Utvärderingsinformationen används också för att allokera resurser och följa upp hur väl principen om utbildningsmässig jämlikhet uppnås. Utvärderingsinformation produceras i ett brett samarbete: NCU samlar in information från skolorna, och skolorna får information om sina egna resultat som stöd för utvecklingen av undervisningen och självutvärderingen.

Till våra uppgifter hör också att stödja anordnarna av småbarnspedagogik, utbildningsanordnarna och högskolorna i frågor som gäller utvärdering och kvalitetshantering samt att utveckla utvärderingen av utbildningen och småbarnspedagogiken. Respons samlas in från dem som deltagit i utvärderingarna i olika skeden. NCU använder responsen för att utveckla sin utvärderingsverksamhet.

Vi följer principerna om oberoende och utvecklande utvärdering i vår verksamhet. Alla deltagande utbildningsanordnare och läroanstalter får tillgång till sina respektive utvärderingsresultat.

NCU:s utvärderingar är det enda sättet för läraren att få nationell jämförelseinformation om de egna elevernas kunskaper och den egna bedömningen.

Den här broschyren är riktad bland annat till lärare, rektorer och utbildningsanordnare som deltar i utvärderingar av lärresultat samt NCU:s övriga intressegrupper. Broschyren berättar om syftet med utvärderingarna, hur de genomförs, om uppgifter som används i utvärderingarna och om hur resultaten kan utnyttjas.

NCU

Nationella centret för utbildningsutvärdering
PB 380
(Hagnäskajen 6)
00531 Helsingfors